

FILA BEKAVAC-LOKMER – JURAJ LOKMER

**ANTE GLAVIČIĆ, ČUVAR I PROMICATELJ SENJSKE
POVIJESNE I KULTURNE BAŠTINE – DRAGI
SENJANIN I PRIJATELJ***

Fila Bekavac-Lokmer
Juraj Lokmer
Knjižnično – informacijski sustav
HFP sv. Ćirila i Metoda
Kaptol 9
HR 10000Zagreb
juraj.lokmer1@inet.hr

UDK: 929-052 Glavičić, A.
069.2(497.5 Senj)
Izlaganje sa znanstvenog skupa
Ur.: 2013-12-08

U nizu velikana senjske povijesti i čuvara hrvatske baštine ističe se osebujni lik Senjanina Ante Glavičića, kustosa i dugogodišnjega ravnatelja Gradskoga muzeja Senj. Živeći i radeći u sredini iz koje je ponikao i u kojoj je teško biti "prorok u svome zavičaju" učinio je više nego mnogi na razini Hrvatske, koji su imali puno bolje uvjete, političke podrške i sve druge okolnosti. Posvetivši svoj cjelokupni privatni i javni život senjskoj kulturno-povijesnoj, a time i hrvatskoj baštini djelovao je u financijski oskudnome okruženju, ali bogatom inspiracijom, poticajima i izazovima baštine. Iz poštovanja i milja zvali smo ga "šjor Ante" – mnogi su ga zvali samo "profesor" – jer je uistinu bio profesor, ali i plemeniti gospodin, vitez – ponekad i Don Kihot – senjskoga, hrvatskoga duha, kulture, baštine, identiteta. Njegov najveći uspjeh nisu njegovi opsežni graditeljsko-restauratorski poduhvati (palača Vukasović, tvrđava Nehaj), već je to *Senjski zbornik* kojim se Senj i Hrvatska i danas promoviraju diljem svijeta. Tu treba dodati i obilježavanje brojnih senjskih obljetnica, zaslužnih Senjana i senjskoga udjela u hrvatskoj i europskoj povijesti.

Veselio se je neovisnoj, slobodnoj Hrvatskoj za koju je svim svojim duhovnim i fizičkim silama radio, čije je ostvarenje i pripremao. Posebno vrijedi istaknuti činjenicu da je dobro iskoristio ogromni potencijal Senjana "u svitu" i senjskih prijatelja, istaknutih intelektualaca, znanstvenika i društveno utjecajnih ličnosti, kao i značenje Senja i njegove baštine u nacionalnim i širim razmjerima. O tome najbolje svjedoči veliki broj suradnika, zavidna kvaliteta *Senjskoga zbornika* i svih izdanja Gradskoga muzeja i Senjskoga muzejskoga društva, poput pretisaka senjskih glagoljskih izdanja. To je put koji trebaju slijediti njegovi nasljednici, kojim treba nastaviti djelovati Gradski muzej Senj i Senjsko muzejsko društvo, ne odustajući od osnovnih "šjor Antinih" principa djelovanja (ljubav prema Senju i Hrvatskoj), ali prilagođenih novome vremenu, koristeći nove pristupe i nove

* Priopćenje na Okruglom stolu povodom 10. godišnjice smrti prof. Ante Glavičića u Senju 26. travnja 2013.

tehnologije. Iako je "šjor Ante" svime što je učinio, pokrenuo i potaknuo – bio je *spiritus movens* najvećega dijela senjskih i mnogih opće hrvatskih kulturnih manifestacija – sam sebi podigao neuništivi spomen, svakako zaslužuje da mu Senj i Senjani vanjskim znakovima, činima iskažu priznanje, zahvalnost, poštovanje. Stoga očekujemo da se i jedna senjska ulica nazove njegovim imenom, da mu Senj podigne dostojan spomenik, ali ponajviše da Gradski muzej i Senjsko muzejsko društvo nastave radom i žarom, radošću i požrtvovnošću kao što je to radio prof. Ante Glavičić.

"Šjor Ante" ostaje u našem sjećanju i u našim srcima čvrsto poput senjske fortice koja već stoljećima odolijeva neprijateljima, zubu vremena i tami zaborava. I neka tako bude. Amen.

Ključne riječi: Ante Glavičić, Senj

Ante Glavičić, ili kako smo ga od milja i s poštovanjem oslovljavali "šjor Ante", ima u našima srcima i u našem sjećanju posebno mjesto. Sjećanje na ovoga nam dragoga Senjanina ide od mojega prvog susreta s njime negdje krajem pedesetih godina, kada se je znao dugo zadržati u razgovoru s mojim ocem, koji je dobro poznao njegovu obitelj, kada nas je svojim mladenačkim oduševljenjem poticao da što bolje upoznamo senjsku povijest i kulturnu baštinu. I kada smo tužna srca odlazili iz Senja početkom šezdesetih godina prošloga stoljeća zadnji naš pozdrav Senju je bio u Muzeju kojemu smo darovali sve ono što smo mi i pok. Ante smatrali da je vrijedno: dio staroga namještaja, knjige, fotografije i mnogočega što nismo mogli ponijeti sa sobom. Kasnije smo se često susretali u Senju na izložbama, simpozijima, predstavljanjima knjiga – senjskih izdanja i koncertima kojima je Ante bio glavni, a katkad i jedini organizator. Posebno nam je u sjećanju ostao koncert renesansne glazbe u tvrđavi Nehaj, negdje krajem sedamdesetih godina, gdje su uz svijeće nastupili kostimirani glazbenici - izvođači na kontemporalnim instrumentima. A kada je koncert završio i dogorjele svijeće, tama je ostala jer je srpanjska bura oštetila električne vodove pa je druženje publike i glazbenika nastavljeno sve do dolaska struje. Nezaboravan i veličanstven je to bio doživljaj u prostoru tvrđave Nehaj, daleko impresivniji od onoga što sam ga nekoliko godina prije doživio u Rubensovoj kući u Antwerpenu.

Naše prijateljstvo i suradnja se je razvila i ojačala za vrijeme našega dugotrajnoga rada na uređenju Knjižnice biskupija senjske i modruške i postavljanju stalne izložbe u Sakralnoj baštini. Tada smo se jače povezali, sprijateljili. Ponedjeljak jutro je bilo rezervirano za kavu, štampalnice i razgovor trojke: Šjor Ante, mons. Kraljić i Filka. Dnevni red: tekuća politika, senjske novosti i pokoji pristojni vic. Tada smo počeli sudjelovati u akcijama Gradskoga muzeja Senj, posebno na Velebitu, i tu smo imali određena zaduženja. Mali zastoj u našem druženju je nastao kod proslave 500. obljetnice Senjskoga glagoljskoga misala kada su prevladale svojevrzne natjecateljske tendencije, koje su u konačnici urodile većom kvalitetom, raznovrsnošću događanja i načina obilježavanja te velike senjske i nacionalne obljetnice. Naši susreti, stalni kontakti su se nastavili

čestim susretima u Rijeci prilikom dolazaka prof. Glavičića u Rijeku, posebno za vrijeme mojega rada u Sveučilišnoj knjižnici u Rijeci. To je bio poticaj da se s prvim radovima javim u *Senjskome zborniku*.

Ovo naše sjećanje ide i od pretplate naše obitelji na prvi broj *Senjskoga zbornika*, a to senjsko izdanje nam je uz "šjor Antu" i još neke nam posebno drage ličnosti (mons. Vladimir Kraljić, mons. Josip Banić, mons. Josip Joja Frković) ostalo jedina trajna veza s dragim nam Senjom, sve do zajednički planiranih akcija koje su skoro uvijek završavale dobrom improvizacijom ne samo zbog nedostatka materijalnih sredstava već i zbog šjor Antinoga idealizma i nerazumijevanja stanja okoline, ali i nerazumijevanja okruženja u kojem je živio i šjor Antinoga htijenja učiniti za Senj što više. Držimo da šjor Antin najveći uspjeh nisu njegovi graditeljsko - restauratorski pothvati (palača Vukasović, tvrđava Nehaj), nego je to *Senjski zbornik* kojim se Senj i Hrvatska i danas promovira diljem svijeta. I zato nam je svako objavljivanje rada u toj ediciji posebno drago, posebno vrijedno emotivno zadovoljstvo, koje predstavlja svojevrsni emotivni doticaj s gradom, ljudima, s obiteljskom i vlastitom prošlošću, s identitetom.

Veselio se naš šjor Ante neovisnoj i slobodnoj Hrvatskoj za koju je svim svojim silama radio (dakako, istodobno radeći i za svoj voljeni Senj i senjsku baštinu) i čiji je nastanak dočekao sa zanosom i velikim planovima. Želio je to svim svojim bićem, svojim radom, svojim životom. O tome možemo svjedočiti nizom situacija i događanja. Bilo je to negdje početkom osamdesetih godina kada je cijela ekipa koju je predvodio šjor Ante bila je na Velebitu. Penjali smo se na Hajdučke kukove. Starina Dane Vukušić i Šime Balen, s kojima smo danima do u detalje rasvjetljavali činjenice oko velebitskog partizanskoga odreda, rekli su nam da u vrleti Hajdučkih kukova možda nikada i nije stupila ljudska noga. S nama su bili i neki znanstvenici, ali i politički funkcionari iz Instituta za radnički pokret. I kada smo došli na vrh, ugledali Liku i more "šjor Ante" će u zanosu Filki, koja je u njega imala poseban, privilegirani položaj: "Kad bi barem zapivali onu našu." Filka mu odgovori na senjskome dijalektu koji je i od njega učila: "Znam ku, ali i svi ćete vi s menom pivati." I oduševljeno se zaorilo, ponajprije tiho, a potom gromoglasno: "Oj ti vilo, Velebita", a silazeći nastavili smo spontano pjevati onu još jednu zabranjenu pjesmu: "Još Hrvatska ni propala." I na koncu šjor Antin zaključak: "Svi smo mi pivali, ali ipak nismo niš pivali."

Isto tako sljedeće godine smo dočekali jutro 15. kolovoza prespavaši u crkvi na Velikome Libinju. Probudili su nas prvi hodočasnici iz Selina i Starigrada. Nakon toga je bila prva jutarnja misa. A Ante će nama: "Kad bi neki barem znal zapivati?" Filka ga pogleda pa mu reče: "Doći će i za to vrime." I na kraju mise započne Filka pjevati "Zdravo Djevo" na užas jednoga od drugova iz Instituta koji su bili s nama. Narod je zdušno prihvatio, a mi smo se nakon završnoga refrena radosni uputili prema Malom Libinju na putu k moru.

A šjor Antine velebitske šetnje, koje su imale i svojevrsnu gastronomsku notu – za to se je brinuo naš Jure, posebno omiljeni član ekspedicije zadužen za kuhanje i specijalitete, ostale su u sjećanju po svojim dijelom avanturističkim događajima, o čemu bi mogao više reći dr. Srećko Božičević, ili pak otežanim okolnostima zbog prenatrpanosti naših naprtnjača s teškim eksponatima koje je trebalo donijeti u Gradski muzej, odnosno zbog opasnosti da nas na spavanju u velebitskoj planinskoj kući ne ubiju pršuti pod kojima smo bezbrižno, kako tko, spavali nakon što nas je šjor Ante uvjerio da je protiv škorpiona kojih je u vlažnoj kući bilo u izobilju, najbolji lijek kapula u sebi i oko sebe.

Ta Antina osebnost, njegovo često, posebno u službenim trenucima, potisnuto i uglavnom nenametljivo osjećanje, proživljavanje nacionalne tradicije trajno nas je i čvrsto povezivalo, što sam uvijek osjetio kada bi me Jurišom zazvao, a ne mojim krštenim imenom. Ta naša povezanost je ostala jaka bez obzira na naše različite karaktere, temperamenta, pa i poglede na mnoge životne situacije, posebno na senjske i hrvatske prilike i buduću razvoj grada i države Hrvatske. I kada smo u tim žestokim raspravama poput refula bure udarali često i glavom u zid i kada iz toga nije bilo racionalnoga izlaza, znali smo tome doskočiti i spontano mu reći: "Mi se s Vama ne slažemo, ali Vas volimo." Voljeli smo ga, voljeli su ga, usprkos životnim suprotnostima i različitostima, gotovo svi koji su istinski voljeli Senj bez kojega Ante nije mogao živjeti. Pamtim jedno njegovo iskreno svjedočanstvo. Kada je razočaran mnogočime u Senju i nalazeći se u situaciji za koju je držao da je bezizlazna, odlučio je otići i raditi kao kustos u Gradscome muzeju u Cresu. Otišao je, ali se je još brže vratio. Neposredno nakon toga smo se sreli i sjeli nešto popiti u *Košarama*. Tada je otvorio svoje srce i rekao nam je da njemu sve to bez Senja nema smisla, da je to sve nezanimljivo, prazno i da on bez Senja ne može živjeti.

Ante Glavičić, a mnogi su ga zvali samo "profesor", dobro je iskoristio zavidno veliki, bolje rečeno, golemi potencijal Senjana *u svitu* i senjskih prijatelja, istaknutih intelektualaca, znanstvenika i društveno utjecajnih ličnosti, kao i značenje Senja i njegove baštine ne samo u nacionalnim već i u širim razmjerima. O tome najbolje svjedoči veliki broj suradnika, od kojih je veliki broj i danas ovdje, ali i zavidna kvaliteta *Senjskoga zbornika* i svih izdanja Gradskoga muzeja i Senjskoga muzejskoga društva, poput pretisaka senjskih glagoljskih izdanja, na što su, dobro znam, Senj i Hrvatska posebno ponosni. Svi su oni razumjeli Antinu tjeskobu, nemir, bezgraničnu i pomalo iracionalnu ljubav za Senj i senjsku povijesnu i kulturnu baštinu, voljeli ga usprkos njegova silovita karakteru i često samovoljnoga odlučivanja, ponašanja. Naravno, svima njima, svima nama je bio značajan poticaj njegova i naša ljubav prema zavičaju, Hrvatskoj i europskoj uljudbi.

Živeći i radeći u sredini iz koje je ponikao i u kojoj je teško biti "prorok u svome zavičaju" učinio je više nego mnogi na razini Hrvatske, koji su imali puno bolje uvjete, političke podrške i sve druge okolnosti. I danas, kada smo ovdje okupljeni, ponajviše oni koje je prof. Glavičić okupljao oko sebe na senjskim projektima zavidne kvalitete, želimo naglasiti potrebu da Gradski muzej Senj i Senjsko muzejsko društvo nastave kročiti tim njegovim putem, koristeći sve ono što je i on njegovao i koristio. Naravno, sve je to potrebno transformirati u novo vrijeme, s novim pristupima i uz pomoć novih tehnologija. Senjska glagoljska tiskana knjiga, koju je prof. Glavičić u suradnji s tada JAZU-om, s akademikom Brankom Fučićem i ovdje nazočnom poštovanom akademkinjom Anicom Nazor počeo sustavno objavljivati i proučavati, nije u cijelosti obrađena, tj. nisu načinjeni pretisci svih njezinih izdanja, nije proučena u cijelosti i nije objavljena ni u elektroničkome, a ni u digitalnome obliku. To što je prof. Glavičić započeo Senjsko muzejsko društvo i gradski muzej Senj neka uz svekoliku našu suradnju i potporu nastave i dovrše.

Ostale su neostvarene ideje i želje, projekti koje je sanjao i za koje je živio prof. Glavičić. Neki se pomalo i ostvaruju (Muzej senjskoga tiskarstva), a za druge je teško vjerovati da će se i za naših dana ostvariti (Spomen – mauzolej senjskih uskoka, bolje rečeno crkva sv. Franje). Očito je da ima dosta posla koje trebaju obaviti sadašnji i budući naraštaji kojima će danas i sutra biti lakše djelovati ako budu nastavili graditi tamo gdje je stao prof. Glavičić, ako budu radili poput njega ne samo znanstvenom metodom već žarom ljubavi domoljuba. Sve ono što je šjor Ante učinio primjer je kako se može i u "provinciji" ustrajnim, sustavnim radom i ljubavlju doseći visoke domete i rezultate zavidne kvalitete.

Sjećajući se dragoga nam "šjor Ante" i organiziranjem ovoga Okrugloga stola na kojem se je okupio impozantan broj sudionika – uvjeren sam da Senj ne će još dugo vremena okupiti toliki broj uglednih znanstvenika, kulturnih radnika i zaljubljenika u senjsku i hrvatsku povijest i tradiciju kao što je to ovaj skup – još jednom mu svi mi suradnici i prijatelji zahvaljujemo na svemu učinjenome. Ali to nije dovoljno. Iako je njegov najtrajniji spomenik sve ono što je učinio, pokrenuo i potaknuo – profesor Ante Glavičić je bio *spiritus movens* najvećega dijela senjskih, a time i mnogih hrvatskih kulturnih manifestacija vrhunske kvalitete – ipak mu se vanjskim znakovima, činima valja iskazati priznanje, zahvalnost i njegovo ime oteti zaboravu te ga dati za primjer novim naraštajima. Stoga se nadamo da ćemo doživjeti da se i jedna ulica u Senju nazove njegovim imenom, da mu se podigne dostojan spomenik, ali ponajviše da Gradski muzej i Senjsko muzejsko društvo nastave radom i žarom, radošću i požrtvovnošću kao što je to radio naš "šjor Ante" prof. Glavičić.

Također, ovom prigodom izražavamo zahvalnost svima koji svojim djelovanjem poput prof. Ante Glavičića okupljaju oko sebe prijatelje i suradnike i

na taj način omogućuju da naš dragi grad Senj i Hrvatska žive i danas životom dostojnim svoje povijesti, kulturne i svekolike tradicije. A naš dragi "šjor Ante", uvjereni smo, sa zanimanjem prati s onoga svijeta naše djelovanje, podupire sve one koji baštinu ovoga grada čuvaju, prezentiraju i prenose budućim naraštajima.

Šjor Ante ostaje u našem sjećanju i u našim srcima poput senjske fortice koja već stoljećima odoljeva neprijateljima, zubu vremena i tami zaborava. I neka tako bude. Amen.

ANTE GLAVIČIĆ, GUARDIAN AND PROMOTER OF SENJ'S HISTORICAL AND CULTURAL HERITAGE – DEAR MAN OF SENJ AND FRIEND

Summary

In the line of greats of Senj's history and guardians of Croatian heritage the distinctive character of Senj's Ante Glavičić, curator and long time director of the Senj City Museum stands out. Living and working in the environment from where he originated and in which it is difficult to be "a prophet in one's own native land" he did more than many on the Croatian level, who had better conditions, political support and all other circumstances. Dedicating his entire private and public life to Senj's cultural-history, and thereby Croatian heritage too he worked in a financially meagre environment, although with a rich inspiration, the incentives and the challenges of heritage. Out of respect and affection they called him "*signor Ante*" – many just called him "*professor*" – because in truth he was a professor, but also a noble gentleman, a knight – sometimes also Don Quixote – of Senj's, Croatia's spirit, culture, heritage and identity. His greatest successes were not his extensive architectural-restoration ventures (the Vukasović Palace, the Nehaj fortress), but the *Senj Almanac* with which Senj and Croatia are promoted throughout the world even today. Added to this also should be the numerous anniversary celebrations of deserving people from Senj and Senj's part in Croatian and European history.

He enjoyed the independent, free Croatia for which he worked for with all his spirit and physical strength, the realisation of which he prepared. Especially worth mentioning is the fact that he made good use of Senj's huge potential "in the world" and his Senj friends, prominent intellectuals, scientists and influential social personalities, as well as the importance of Senj and its heritage in national and wider dimensions. This is best witnessed in the large number of collaborators, the enviable quality of Senj's Almanacs and all the publications of the Senj City Museum's Society, such as the reprints of Senj's glagolitic editions. This is the path which his successors should follow, which should be continued by the Senj City Museum and Senj's Museum Society, not giving up on the basics of "signor Ante's" principles of activity (love for Senj and Croatia), but towards the adaptations of new times, using new approaches and new technologies. Although in everything that "signor Ante" did, initiated and encouraged – he was *spiritus movens* the greatest part of Senj's and many general Croatian cultural events – he raised himself as an indestructible monument, certainly deserving of Senj and the people of Senj to outwardly express with deeds their recognition, gratitude and respect for him. Therefore we are waiting for one of Senj's streets to be named after him, that Senj erects a worthy monument to him, but mostly that the Senj City Museum and the Senj Museum Society continue with the work and zeal, the joy and dedication which Prof. Ante Glavičić showed.

"Signor Ante" remains in our memory and in our hearts firm like the Senj fort which for centuries had resisted the enemy, the ravages of time and darkness of oblivion. And let it be so. Amen.

Keywords: Ante Glavičić, Senj